

NOTAT

Titel	Opfølgning på magtanvendelsesreglerne i forbindelse med en revision af reglerne i 2010	Dato: 11. juni 2013 Voksenenheden Sagsnr: 13/039672 Claudia Strasser cst@socialstyrelsen.dk
Fra:	Voksenenheden, Team Ældre & Demens, Socialstyrelsen	Knud Damgaard Andersen kda@socialstyrelsen.dk
Til:	Departementet, Frode Svendsen, Kontoret for Udsatte,	
Resumé:	Notatet beskriver de fund, som fremkom i en kvalitativ opfølgning af magtanvendelsesreglerne siden den seneste revision med fokus på §§ 125 (GPS, alarm- og pejlesystemer) og 129 stk. 3 (flytning) i serviceloven. Opfølgningen fokuserer på borgere med demens i plejeboliger.	

Opfølgning på magtanvendelsesreglerne som følge af lov nr. 408, af 21. april 2010.

1. Baggrund og metode

Dette notat indeholder resultater af en opfølgning på magtanvendelsesreglerne i lov om social service (§124-130), siden de er blevet revideret i 2010.

Lovændringen i 2010 indeholdt to væsentlige hovedpunkter:

- a. Indførelse af § 125, stk. 2 om anvendelsen af alarm- og pejlesystemer i forhold til mennesker med en nedsat psykisk funktionsevne som følge af en erhvervet, fremadskridende lidelse, og
- b. Indførelse af § 129, stk. 3 om muligheden for, af hensyn til andre end hovedpersonen, at træffe afgørelse om flytning uden samtykke.

Omdrejningspunktet i opfølgningen er derfor primært lovgivning vedr. GPS og alarm- og pejlesystemer (efter Lov om Social Service § 125), hvor fokus er på borgere med demens i plejeboliger samt flytning (efter § 129 stk.3).

Følgende kommuner har været involveret i opfølgningsundersøgelsen: Odense, Skanderborg, Gladsaxe, Sorø, Svendborg, Albertslund, Syddjurs og Aalborg.

Kriterierne for udvælgelsen af kommuner har dels været: geografisk beliggenhed, kommunestørrelse og desuden visse kommuners medvirken i en tidligere undersøgelse om alarm- og pejlesystemer¹, som Socialstyrelsen har gennemført i forbindelse med den på det tidspunkt forestående ændring af reglerne i 2010. Dermed dækker de udvalgte kommuner alle regioner og er samtidig forholdsvis repræsentative i forhold til landets øvrige kommuner.

Opfølgningen baserer sig på en række telefoninterviews, som blev gennemført på baggrund af en semi-struktureret interviewguide samt indhentning af skriftlige svar (i alt kontakt til 9 kommuner).

For at få en uddybning af nogle af de aspekter, der kom frem i denne første spørgerunde, blev der afholdt et fokusgruppeinterview med en mindre kreds relevante kommunale medarbejdere. I forhold til GPS mv., har undersøgelsesspørgsmålene fokuseret på om, og hvordan, ændringerne i magtanvendelsesreglerne, har givet borgerne en mere tryk hverdag, og om det er blevet nemmere for plejepersonalet at anvende GPS eller alarm- og pejlesystemer over for demente. Spørgsmålene til § 129,stk. 3, har især drejet sig om hvilke konsekvenser regelændringen har haft, både for det faglige og for procedureerne. Opfølgningen gennemførtes i maj 2013.

2. Resultater

2.1. GPS og alarm- og pejlesystemer

Deltagerne i opfølgningen blev spurgt om, hvordan ændringer og lempelser af reglerne i forhold til brug af GPS og andre teknologier har påvirket mulighederne for at give borgere en mere tryk hverdag, herunder om det nu opleves som værende lettere i praksis at hjælpe borgerne til at få en GPS eller at anvende alarm- og pejlesystemer, når borgerne bor i plejeboliger.

¹ Socialstyrelsen, 2009; Rapport om GPS og andre alarm- og pejlssystemer

Tryghed for borgerne og mindre bureaukrati for plejepersonalet

Størstedelen af de adspurgte påpeger, at de nye regler skaber mere tryghed for borgere med en demenssygdom og deres pårørende. Derudover er det blevet langt nemmere for personalet at håndtere alarm- og pejlesystemer. Lempelserne opleves generelt blandt de adspurgte som mindre bureaukratisk og ressourcebesparende, da der ikke længere skal udarbejdes ansøgninger og godkendelser af fornyelser. Plejepersonalet har fået et større råderum og dermed mere indflydelse i forbindelse med at anvende alarm- og pejlesystemer. En enkelt informant pegede på, at det stadig er svært i praksis at se, hvornår der er reel modstand. Nogle borgere er så dårlige, at kommunikation med dem er svær, og at tolkning af deres adfærd derfor er en stor faglig udfordring.

De fleste adspurgte understreger også, at den socialpædagogiske opfølgning stadigvæk er meget vigtig, og de nævner, at teknologien ikke kan erstatte den personlige kontakt og omsorg. Flere nævner ligeledes, at man fortsat skal have fokus på at arbejde forebyggende og gøre en indsats for at undersøge nærmere, hvorfor en borger med demens går fra plejeboligen.

Begrebet "pejlesystemer" ikke længere aktuel

Endelig påpeges det i forhold til sprogbrug i lovgivningen, at der stort set ikke findes pejlesystemer længere.

I dag bruger man GPS til borgere tidligt i demensforløbet og til borgere, der stadig kan færdes i trafikken. Til andre borgere bruger man chip og alarmbrikker. Det er typisk borgere, som har demens i mere svær grad. Disse systemer reagerer, når borgeren forlader sin bolig på et plejecenter eller bevæger sig ud af centerets udgangsdøre eller uden for en prædefineret radius i lokalområdet eller byen, hvor man ved, at borgeren kan finde vej.

2.2. Flytning

Deltagerne i opfølgningen blev spurgt ind til, om ændringerne angående flytning (§ 129, stk. 3) har givet en oplevet forbedring af kommunernes tilbud til borgerne i denne sammenhæng.

Det viser sig, at det er vanskeligt at få dette område belyst, da størstedelen af de involverede kommuner ikke har foretaget en flytning efter § 129, stk. 3. Der er dog enkelte respondenter, der har gjort sig nogle overvejelser. Der nævnes eksempelvis, at konsekvensen af lempelsen anses som meget begrænset, da det Sociale Nævn kræver den samme dokumentation som hidtil.

Overordnet set er det relativt sjældent, at der er sager, hvor alle forhold er til stede, og hvor man derfor vil have behov for at anvende den fulde mulighed, som lempelsen giver. De situationer, hvor det er aktuelt at bruge § 129 er i forvejen ikke hyppigt forekommende. De særlige forhold, der vil gælde i forhold til anvendelse af stk. 3, er derfor endnu sjældnere, og derfor er det ikke usædvanligt at kun få af de adspurgte har nogen særlig erfaring med denne paragraf.

2.3. Sagsbehandling og forslag til fokusområder vedr. sagsbehandlingsregler

Deltagerne skulle forholde sig til spørgsmålet om, hvorvidt ændringerne har givet anledning til, at man har overvejet mere generelt, hvordan sagsbehandlingen skal være. Generelt kan det siges, at ændringer af reglerne ikke har givet den store anledning til at lave om i forhold til sagsbehandlingen på magtanvendelsesområdet. Hovedparten af de adspurgte nævner dog, at instrukserne til plejepersonalet er blevet ajourført, og at procedurerne i forhold til GPS eksempelvis er blevet forenkede.

3. Afrunding

De fleste informanter vurderer, at magtanvendelsesreglerne fungerer hensigtsmæssigt, og at de både tager højde for borgernes retssikkerhed og for medarbejdernes faglighed. Dette gælder såvel de paragraffer, som primært har været i fokus i undersøgelsen, som de øvrige bestemmelser. Dette er i tråd med tidligere evaluering af bestemmelserne.

Undersøgelsen er baseret på data fra otte kommuner, der repræsenterer alle landets fem regioner. Data viser, at der blandt de interviewede kommunale nøglepersoner generelt var en meget stor enighed om både de positive sider ved regelændringerne og de udfordringer, som arbejdet med reglerne giver. Samtidig var det også tydeligt, at det ofte er eksterne faktorer, der i dag giver udfordringer omkring regelsættet, ikke selve reglerne.

Fokusgruppeinterviewet underbyggede og nuancerede de temaer, som var rejst i telefoninterviewene, men tilføjede ikke væsentlig ny information.

Det er derfor overvejende sandsynligt, at undersøgelsen repræsenterer et rimeligt dækkende billede af, hvordan regelændringerne indtil nu har fungeret, og hvilke områder de især har gavnet.